

Asia C-34/24**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

18.1.2024

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Rechtbank Amsterdam (Alankomaat)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

20.12.2023

Kantajat:

Stichting Right to Consumer Justice

Stichting App Stores Claims

Vastaajat:

Apple Distribution International Ltd

Apple Inc.

Pääasian menettelyn kohde

Pääasia koskee kollektiivista vahingonkorvauskannetta, joka on nostettu Apple Inc:tä ja Apple Distribution International Ltd:tä (jäljempänä Apple c.s.) vastaan seurauksena kilpailusääntöjen, erityisesti SEUT-sopimuksen 101 ja 102 artiklan, väitetyistä rikkomisista, jotka kantajien mukaan aiheuttavat vahinkoa Alankomaiden Apple App Storen käyttäjille.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Käsiteltävässä SEUT 267 artiklaan perustuvassa pyynnössä on kyse asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (jäljempänä Bryssel I a -asetus) 7 artiklan 2 alakohdan tulkinnasta ja soveltamisesta tapauksessa, joka koskee ryhmäkanteita ja väitetyjä kilpailusääntöjen rikkomisia Alankomaiden Apple App Storessa tehtyjen hankintojen yhteydessä. Keskeinen kysymys on erityisesti se, millä

tuomioistuimella on alueellinen toimivalta ratkaista nämä riita-asiat ja sallitaanko Bryssel I a -asetuksessa kansallisten oikeuspaikkasääntöjen soveltaminen joukkovahinkojen korvausmenettelystä kollektiivisin toimin annetun lain (Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie, jäljempänä WAMCA) perusteella ja mitkä liittymäperusteet ovat merkityksellisiä tuomioistuimen alueellisen toimivallan määrittämisessä.

Ennakkoratkaisukysymykset

”Kysymys 1 (Handlungsort)

a. Mitä paikkaa on pidettävä Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettuna vahinkoa aiheuttaneen toiminnan tapahtumapaikkana nyt käsiteltävän asian kaltaisessa tapauksessa, jossa väitetty SEUT 102 artiklassa tarkoitettu määrävän aseman väärinkäyttö on toteutettu jäsenvaltiossa Applen ylläpitämän, koko jäsenvaltiolle tarkoitetun Applen verkkoalustan kautta, siten että Apple Irlanti toimii kehittäjän yksinmyyjänä ja komissionsaajana ja pidättää ostohinnasta provision? Onko tässä yhteydessä merkitystä sillä, että verkkoalustaan pääsee periaatteessa kaikkialta maailmasta?

b. Onko tässä tapauksessa merkitystä sillä, että asiassa on kyse siviililain (Burgerlijk Wetboek) 3:305a §:n nojalla nostetuista kanteista, jotka on pannut vireille oikeushenkilö, jonka tarkoituksena on puolustaa oman oikeutensa nojalla useiden, jäsenvaltion eri tuomiopiireihin (Alankomaissa arrondissementit) sijoittautuneiden käyttäjien yhteisiä etuja?

c. Jos kysymyksen 1a (ja/tai 1b) perusteella toimivaltaa ei anneta kyseisessä jäsenvaltiossa vain yhdelle vaan usealle alueellisesti toimivaltaiselle tuomioistuimelle, onko Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohta esteenä sellaisen kansallisen (prosessi)oikeuden soveltamiselle, jonka mukaan asiat voidaan siirtää yhden kyseisessä jäsenvaltiossa toimivan tuomioistuimen käsiteltäväksi?

Kysymys 2 (Erfolgsort)

a. Onko käsiteltävän asian kaltaisessa tapauksessa, jossa väitetty vahinko on aiheutunut Applen ylläpitämällä verkkoalustalla (App Store) tehtyjen sovellusten ja digitaalisten in-app-tuotteiden hankintojen seurauksena, missä yhteydessä Apple Irlanti toimii kehittäjien yksinmyyjänä ja komissionsaajana ja pidättää ostohinnasta provision (ja missä yhteydessä sekä väitetty SEUT 102 artiklassa tarkoitettu määrävän aseman väärinkäyttö että väitetty SEUT 101 artiklassa tarkoitettu kartellikiellon rikkominen ovat tapahtuneet), eikä kyseisten hankintojen tekopaikkaa voida todeta, mahdollista määrittää Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettu paikka, jossa vahinko sattui, ainoastaan käyttäjän

kotipaikan nojalla vai onko tällaisessa tilanteessa olemassa myös muita liittymäperusteita, joiden nojalla toimivaltainen tuomioistuin voidaan määrittää?

b. Onko tässä tapauksessa merkitystä sillä, että asiassa on kyse siviililain 3:305a §:n nojalla nostetuista kanteista, jotka on pannut vireille oikeushenkilö, jonka tarkoituksena on puolustaa oman oikeutensa nojalla useiden, jäsenvaltion eri tuomiopiireihin (Alankomaissa arrondissementit) sijoittautuneiden käyttäjien yhteisiä etuja?

c. Jos kysymyksen 2a (ja/tai 2b) perusteella määritetään kyseisessä jäsenvaltiossa alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin, joka on toimivaltainen vain joidenkin kyseisessä jäsenvaltiossa olevien käyttäjien hyväksi nostettujen kanteiden osalta, kun taas saman jäsenvaltion muilla alueellisesti toimivaltaisilla tuomioistuimilla on toimivalta käsitellä muiden käyttäjien hyväksi nostettuja kanteita, onko Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohta esteenä sellaisen kansallisen (prosessi)oikeuden soveltamiselle, jonka mukaan asia voidaan siirtää yhden kyseisessä jäsenvaltiossa toimivan tuomioistuimen käsiteltäväksi?”

Unionin oikeussäännöt, joihin on viitattu

SEUT 101 ja SEUT 102 artikla

Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohta sekä 17 ja 18 artikla

Kansalliset oikeussäännöt, joihin on viitattu

WAMCA

Siviililain 3:305a §

Siviiliprosessilain (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering) 1–14 §, 209 §, 220 § ja 1018c §:n 3 momentti, 1018d §:n 1 momentti ja 1018e §:n 1–3 momentti

Tiivistelmä pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Apple valmistaa erilaisia kannettavia laitteita, kuten iPhone-, iPad- ja iPod Touch -laitteita, jotka toimivat näihin laitteisiin esiasennetulla, Applen kehittämällä ja ylläpitämällä käyttöjärjestelmällä (iOS). Näissä laitteissa käytettäviä sovelluksia voi ladata ja/tai ostaa Applen verkkokauppa-alustalta (*storefront*) Apple App Storesta, jossa on saatavana myös in-app-tuotteita. Ne ovat sovelluksen sisäisiä toimintoja, palveluja tai tuotteita. Näitä sovelluksia kehittävät Apple ja kolmantena osapuolena olevat kehittäjät. Applen laitteissa voidaan käyttää pääasiassa App Storesta saatavia sovelluksia. Apple Storen käyttö edellyttää käyttäjäprofiilin luomista. App Storen verkkokauppaa voidaan käyttää käyttäjän asetusten perusteella, ja käyttö riippuu käyttäjäprofiilissa ilmoitetusta maasta. Käyttäjät, jotka asettavat profiilissaan maaksi Alankomaat, ohjautuvat

automaattisesti App Storen alankomaalaiseen verkkokauppaan. Maksut suoritetaan Apple Storessa yksinomaan Applen App Store -maksujärjestelmän mukaisesti. Kolmannet osapuolet voivat tarjota Applelle kehittämiään sovelluksia App Storessa tietyn edellytyksin. Ne saavat hyvityksen ostohinnasta, jonka käyttäjät ovat maksaneet sovelluksien tai in-app-tuotteiden käytöstä, ja Apple pidättää itselleen komission. Apple-konsernin johdossa on Apple Inc., ja se on Apple Distribution International Ltd:n (jäljempänä Apple Irlanti) Yhdysvaltoihin sijoittautunut emoyhtiö. Apple Irlanti toimii Applen edustajana ja tavarantoimittajana Euroopan unionissa, ja se ylläpitää ja käsittelee unionin alueella olevien käyttäjien tietoja, kuten käyttäjäprofiilissa olevia tietoja.

- 2 Kantajilla, erityisesti Stichting Right to Consumer Justice- ja Stichting App Stores Claims -säätiöillä, on tavoitteena muun muassa puolustaa niiden henkilöiden etuja, jotka ovat kärsineet vahinkoa kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä. Ne nostivat rechtbank van Amsterdamissa (Amsterdamin alioikeus) kollektiivisen vahingonkorvauskanteen Apple c.s:n suorittamia kilpailusääntöjen rikkomisia vastaan ja vaativat Apple Inc:tä ja Apple Irlantia yhteisvastuuseen. Kantajat nostivat kanteen WAMCA:n perusteella. Alankomaissa oli jo ennen tämän lain säätämistä mahdollista nostaa ryhmäkanteen, mutta lain voimaantulosta lähtien on ollut mahdollista nostaa myös kollektiivinen vahingonkorvauskanteen, mikä mahdollistaa kollektiivisten vahinkojen tehokkaan ja tuloksellisen käsittelyn. Säätiöt, jotka nostavat nämä kanteet omista nimissään, valvovat siten riippumattomina toimijoina kaikkien niiden henkilöiden etuja, jotka katsovat kärsineensä vahinkoa. Näin ollen kantajat eivät ole vahinkoa kärsineiden henkilöiden nimettyjä edustajia, asiamiehiä tai siirronsaajia. Lopullinen tuomioistuinratkaisu sitoo lähtökohtaisesti vahinkoa kärsineitä henkilöitä, elleivät he käytä opt-out-mahdollisuutta, ja heillä on (mahdollisesti) oikeus yksilölliseen vahingonkorvaukseen. WAMCA:han perustuvia kollektiivisiä vahingonkorvauskanteita voidaan nostaa myös ulkomaisia osapuolia vastaan. Siinä tapauksessa alankomaalaisen tuomioistuimen on ratkaistava, onko se tuomiovaltainen.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 3 Kantajat katsovat, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohdan nojalla tuomiovaltainen.
- 4 Apple c.s:n mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tuomiovalta ei voi perustua Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohtaan, koska väitetty vahinko ei sattunut Alankomaissa. Toissijaisesti rechtbank van Amsterdam voi enintään todeta olevansa tuomiovaltainen niiden käyttäjien osalta, jotka ovat tehneet hankintoja Amsterdamissa App Storesta alankomaalaisen verkkokaupan kautta.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyynnön perusteluista

- 5 Pääasiassa keskeinen kysymys on se, onko ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohdan perusteella tuomiovaltainen ratkaisemaan kollektiiviset vahingonkorvauskanteet.
- 6 Unionin tuomioistuin katsoi 15.7.2021 antamassaan tuomiossa Volvo ym. (C-30/20, EU:C:2021:604) (jäljempänä tuomio Volvo ym.), että Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohdassa annetaan alueellinen toimivalta suoraan ja välittömästi. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tuomioistuimen alueellinen toimivalta voidaan Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohdan perusteella määrittää sekä sen paikkakunnan perusteella, missä vahinko sattui (jäljempänä Handlungsort) että vahingon ilmenemispaikan perusteella (jäljempänä Erfolgsort), siten että kantaja voi valita kumman tahansa.
- 7 Unionin tuomioistuimen 5.7.2018 antaman tuomion flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533) mukaan (jäljempänä tuomio flyLAL) Handlungsort määräytyy määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevassa tapauksessa (SEUT 102 artikla) niiden määräävässä asemassa olevan yrityksen tekojen perusteella, joilla tämä väärinkäyttö on toteutettu. Jos kuitenkin on kyse erillisistä tapahtumista, jotka ovat osa yhteistä strategiaa ja jotka yhdessä myötävaikuttavat aiheutuneeseen vahinkoon, on määritettävä se tapahtuma, jolla on tällaisen strategian toteuttamisen kannalta erityinen merkitys. Kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen 25.10.2011 antama ratkaisu eDate Advertising ym. (yhdistetyt asiat C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685) (jäljempänä tuomio eDate Advertising ym.) Apple c.s:n toiminta on (myös) Alankomaissa täytäntöön pantua määräävän markkina-aseman epäiltyä väärinkäyttöä, mistä seuraa, että alankomaalaisella tuomioistuimella on kansainvälinen tuomiovalta. Unionin tuomioistuin on myös lausunut Handlungsortin säännöksestä määrähinnoittelun kiellon (SEUT 101 artikla) osalta tuomiossa flyLAL sekä tuomiossa 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335) (jäljempänä tuomio CDC Hydrogen Peroxide). Näissä tuomioissa täsmennetään, että Handlungsortin edellytyksenä on konkreettinen tapahtuma, jossa kartellista on lopullisesti sovittu tai jossa ainoaksi mahdollisesti aiheutuneeksi väitettyyn vahinkoon syy-yhteydessä olevaksi tapahtumaksi katsottava järjestely on tehty.
- 8 Unionin tuomioistuimen 12.9.2018 antamasta tuomiosta Löber (C-304/17, EU:C:2018:701) seuraa, että Erfolgsortin määrittämiseksi ei voida ottaa huomioon kaikkia paikkakuntia, jossa voi ilmetä vahingollisia seurauksia, vaan kyse on oltava alkuperäisestä vahingosta, joka on välitön seuraus syy-yhteydessä olevasta tapahtumasta, eikä myöhemmistä vahingollisista seurauksista. Tuomiosta flyLAL ilmenee myös, että kun markkinat, joihin kilpailunvastaiset toimet vaikuttavat, sijaitsevat jäsenvaltiossa, jonka alueella väitetty vahinko on sattunut, paikkakunnan, jossa vahinko sattui, on katsottava sijaitsevan tässä jäsenvaltiossa.
- 9 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että Alankomaiden lainsäätäjät ei ole nimennyt yhtä nimenomaista tuomioistuinta, jolla on

yksinomainen toimivalta käsitellä kaikki WAMCA-asiat, joten kysymys Bryssel I a -asetukseen perustuvasta alueellisesta toimivallasta on merkityksellinen. Tuomiota CDC Hydrogen Peroxide ei myöskään voida muitta mutkitta soveltaa pääasian menettelyyn, sillä toisin kuin kyseisen tuomion taustalla olleessa asiassa, vahinkoa kärsineiden henkilöiden vaatimuksia ei ole yhdistetty, vaan kantajat toimivat omissa nimissään ja puolustavat vahinkoa kärsineiden yhteisiä etuja.

- 10 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että Handlungsortia määritettäessä Applen määräävän markkina-aseman väärinkäytön kannalta merkitykselliset toimet voidaan yhdistää siihen, että App Storen alankomaalainen verkkokauppa on suunnattu erityisesti Alankomaiden markkinoille ja siellä myös käytetään hollannin kieltä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan merkityksellinen toimi on myynti App Storessa (jota ylläpitää Apple), siten että Apple Irlanti toimii yksinmyyjänä ja komissionsaajana ja pidättää ostohinnasta provisioita. Tuomioon flyLAL ja tuomioon eDate Advertising ym. perustuvan oikeuskäytännön soveltamisesta voidaan siis päätellä ensiksikin, että väitetyt kilpailuoikeuden rikkomiset ovat tapahtuneet Alankomaissa, ja toiseksi, että alankomaalaisilla tuomioistuimilla on kansainvälinen toimivalta. Toisin kuin tuomiossa flyLAL, erityisellä toimella ei kuitenkaan ole tapahtumapaikkaa, koska ostot tehdään verkkoalustalla. Näin ollen ei ole vielä selvitetty, mikä alankomaalainen tuomioistuin on alueellisesti toimivaltainen.
- 11 Kolmanneksi Erfolgsort on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan useimpien käyttäjien osalta Alankomaissa, koska nämä käyttäjät ovat tehneet hankintansa App Storen alankomaalaisessa verkkokaupassa ja maksaneet ne alankomaalaisilta pankkitileiltä. Tästä seuraa, että Alankomaat on se paikka, jossa alkuperäinen vahinko sattui. Tämän perusteella ei vielä voida määrittää, mikä alankomaalainen tuomioistuin on toimivaltainen. Tuomiosta Volvo ym. seuraa, että alueellinen toimivalta kuuluu ostopaikan [tai] vahinkoa kärsineen henkilön kotipaikan tuomioistuimelle. Koska nämä hankinnat on kuitenkin tehty mobiililaitteilla verkkoalustalla, tarkkaa ostopaikkaa on vaikea määrittää. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko tässä tapauksessa sallittua käyttää liittymäperusteena käyttäjän/ostajan kotipaikkaa. Tässä tapauksessa rechtbank van Amsterdamin toimivalta on vahvistettu Amsterdamiin sijoittautuneiden käyttäjien osalta, mutta Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan 2 alakohdan perusteella ei ole selvää, onko ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toimivaltainen myös Amsterdamin ulkopuolelle mutta kuitenkin Alankomaihin sijoittautuneiden käyttäjien osalta. Useat eri arrondissementtien tuomioistuimet voivat siis olla toimivaltaisia riippuen sen asianosaisen kotipaikasta, jonka etujen valvonnasta on kyse. Tällöin on olemassa huomattava riski, että samankaltaisissa tapauksissa tehdään toisistaan poikkeavia päätöksiä.
- 12 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko merkitystä sillä, että kollektiivisen vahingonkorvauskanteen on nostanut oikeushenkilö, joka valvoo kollektiivisia etuja. Jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko oikeushenkilön

kotipaikka liittymäperuste koko jäsenvaltiossa tuomiovaltaisen tuomioistuimen määrittämisessä vai onko otettava huomioon muita liittymäperusteita. Jos perusteena voidaan käyttää käyttäjien etuja valvovan oikeushenkilön kotipaikkaa, korvausvaatimus voidaan siviiliprosessilain 220 §:n perusteella esittää tehokkaasti ja vaikuttavasti yhdessä tuomioistuimessa.

- 13 Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, annetaanko Bryssel I a -asetuksessa mahdollisuus soveltaa kansallisia (tässä tapauksessa alankomaalaisia) oikeuspaikkasääntöjä (erityisesti siviiliprosessilain 220 §:ää) siitä huolimatta, että asetuksen tarkoituksena on määrittää suoraan ja välittömästi alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin. Tämä kysymys on tullut esille myös kahdessa ennakkoratkaisupyynnössä, jotka gerechtshof Amsterdam (Amsterdamin muutoksenhakutuomioistuin) esitti unionin tuomioistuimelle 19.9.2023 (asiat C-672/23 ja C-673/23).

TYÖASIAKIRJA